OTSUSED

EUROOPA PARLAMENDI OTSUS (EL) 2022/480,

10. märts 2022,

Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamist käsitleva uurimiskomisjoni moodustamise ning selle uurimisobjekti, vastutusalade, liikmete arvu ja ametiaja kohta

EUROOPA PARLAMENT,

— võttes arvesse 290 parlamendiliikme taotlust moodustada uurimiskomisjon, et uurida liidu õiguse kohaldamisel ilmnenud väidetavaid rikkumisi või toimunud haldusomavoli seoses Pegasuse ja samaväärse mobiilseadmetesse IT turvanõrkust ära kasutades installitud ja salajälgimiseks mõeldud nuhkvara (edaspidi „samaväärne salajälgimiseks mõeldud nuhkvara“) kasutamisega,

— võttes arvesse esimeeste konverentsi ettepanekut,

— võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklit 226,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni 19. aprilli 1995. aasta otsust 95/167/EÜ, Euratom, ESTÜ erisätete kohta, millega reguleeritakse Euroopa Parlamendi uurimisõiguse kasutamist ([1]),

— võttes arvesse Euroopa Liidu ustavust vabaduse, demokraatia, inimõiguste ja põhivabaduste ning õigusriigi väärtustele ja põhimõtetele, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) preambulis, eriti lepingu artiklites 2, 6 ja 21,

— võttes arvesse ELi lepingu artikli 4 lõiget 2, milles kinnitatakse liikmesriikide ainupädevust avaliku korra säilitamisel ja riigi julgeoleku kaitsmisel,

— võttes arvesse ELi toimimise lepingu artikleid 16 ja 223,

— võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta“), eriti selle artikleid 7, 8, 11, 21 ja 47, milles tunnustatakse selles sätestatud konkreetseid õigusi, vabadusi ja põhimõtteid, nagu era- ja perekonnaelu austamine ja isikuandmete kaitse, väljendus- ja teabevabadus, diskrimineerimiskeeld ning õigus tulemuslikule õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, ning mida kohaldatakse täielikult liidu õigust rakendavate liikmesriikide suhtes, ning selle artikli 52 lõiget 1, mis võimaldab põhiõiguste ja -vabaduste kasutamist teataval määral piirata,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiivi 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) ([2]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrust (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) ([3]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta direktiivi (EL) 2016/680, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset seoses pädevates asutustes isikuandmete töötlemisega süütegude tõkestamise, uurimise, avastamise ja nende eest vastutusele võtmise või kriminaalkaristuste täitmisele pööramise eesmärgil ning selliste andmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu raamotsus 2008/977/JSK ([4]),

([1]) EÜT L 113, 19.5.1995, lk 1.
([2]) EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37.
([3]) ELT L 119, 4.5.2016, lk 1.
([4]) ELT L 119, 4.5.2016, lk 89.

— võttes arvesse nõukogu 17. mai 2019. aasta otsust (ÜVJP) 2019/797 piiravate meetmete kohta, millega takistada liitu või selle liikmesriike ähvardavaid küberrünnaid, ([5]) mida on muudetud nõukogu 17. mai 2021. aasta otsusega (ÜVJP) 2021/796 ([6]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrust (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks ([7]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevat akti ([8]),

— võttes arvesse inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, eelkõige selle artikleid 8, 9, 13 ja 17 ning konventsiooni protokolle,

— võttes arvesse ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid ([9]),

— võttes arvesse oma 12. märtsi 2014. aasta resolutsiooni USA Riikliku Julgeolekuagentuuri jälgimisprogrammi ja ELi liikmesriikide jälgimisasutuste ning nende mõju kohta ELi kodanike põhiõigustele ja Atlandi-ülesele koostööle justiits- ja siseküsimustes ([10]) ning oma soovitusi IT-turbe tugevdamise kohta ELi institutsioonides, organites ja asutustes,

— võttes arvesse kodukorra artiklit 208,

A. arvestades, et hiljutiste paljastuste kohaselt on mitmed riigid, sealhulgas liikmesriigid, kasutanud ajakirjanike, poliitikute, õiguskaitseametnike, diplomaatide, juristide, ettevõtjate, kodanikuühiskonna osalejate ja muude osalejate salajälgimiseks Pegasuse nuhkvara ning et selline tegevus on äärmiselt murettekitav ja näib kinnitavat ohtu, et salajälgimise tehnoloogia väärkasutamine kahjustab inimõigusi ja demokraatiat;

1. otsustab moodustada uurimiskomisjoni, et uurida liidu õiguse rakendamisel toimunud väidetavaid rikkumisi või haldusomavoli seoses Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamisega, ilma et see piiraks riigisiseste või liidu kohtute pädevust;

2. otsustab teha uurimiskomisjonile ülesandeks

— uurida liidu õiguse rakendamisel Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamise tõttu toimunud väidetavate rikkumiste või haldusomavoli ulatust, koguda teavet selle kohta, mil määral liikmesriigid, sealhulgas, kuid mitte üksnes, Ungari ja Poola, ja kolmandad riigid kasutavad sekkuvat salajälgimist viisil, mis rikub hartas sätestatud õigusi ja vabadusi, ning hinnata, mil määral see kujutab endast ohtu ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtustele, nagu demokraatia, õigusriik ja inimõiguste austamine;

— koguda ja analüüsida oma ülesannete täitmiseks teavet, et teha kindlaks:

— Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine ja toimimine ning selle väidetav negatiivne mõju hartas sätestatud põhiõigustele juhtudel, mil liikmesriigid rakendasid liidu õigust;

— kehtiv õigusraamistik, milles liikmesriigid on Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara omandanud ja seda kasutanud;

— kas liikmesriikide ametiasutused on kasutanud Pegasust ja samaväärset salajälgimiseks mõeldud nuhkvara poliitilistel, majanduslikel või muudel põhjendamatutel eesmärkidel ajakirjanike, poliitikute, õiguskaitseametnike, diplomaatide, juristide, ettevõtjate, kodanikuühiskonna osalejate või muude osalejate järel nuhkimiseks, rikkudes liidu õigust ja ELi lepingu artiklis 2 sätestatud väärtusi või hartas sätestatud õigusi;

([5]) ELT L 129 I, 17.5.2019, lk 13.
([6]) ELT L 174 I, 18.5.2021, lk 1
([7]) ELT L 206, 11.6.2021, lk 1.
([8]) EÜT L 278, 8.10.1976, lk 5.
([9]) https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf
([10]) ELT C 378, 9.11.2017, lk 104.

— kas Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine vastuolus liidu õigusega avaldas liikmesriikides negatiivset mõju demokraatlikele protsessidele seoses kohaliku, riikliku ja Euroopa tasandi valimistega;

— direktiivi 2002/58/EÜ rikkumised või haldusomavoli, mille liikmesriigid on väidetavalt toime pannud Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamise tõttu, pidades eelkõige silmas side konfidentsiaalsuse põhimõtet ning isikute side ja sellega seotud liiklusandmete kuulamise, salaja pealt kuulamise, salvestamise või muul viisil pealt kuulamise või jälgimise keeldu;

— kas Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine liikmesriikides on kujutanud endast, põhjustanud või paljastanud direktiivi (EL) 2016/680 ja määruse (EL) 2016/679 rikkumisi;

— kas komisjonil oli tõendeid Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara isikute vastu kasutamise kohta;

— kas liikmesriikidel on nuhkvara ebaseadusliku kasutamise vältimiseks piisavad institutsioonilised ja õiguslikud tagatised ning kas isikutel, kes kahtlustavad, et nende õigusi on nuhkvara kasutamisega rikutud, on juurdepääs tulemuslikule õiguskaitsevahendile;

— liikmesriikide väidetav tegevusetus seoses ELi üksuste osalemisega Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara arendamises, levitamises või rahastamises, sealhulgas tehnoloogia ja selle kasutamise tarneahelas, kui see on vastuolus liidu õigusega, sealhulgas määrusega (EL) 2021/821, kaasa arvatud juhul, kui teataval eesmärgil (nt terrorismivastane võitlus) turustatavat salajälgimise tarkvara kasutatakse muus kontekstis;

— Iisraeli ja muude kolmandate riikide valitsuste roll Pegasuse ja samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara tarnimisel liikmesriikidele;

— kas Pegasuse või samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine liikmesriikide ametiasutuste poolt on toonud kaasa isikuandmete edastamise kolmandatele riikidele, eelkõige, kuid mitte ainult, ettevõttele NSO Group ja kolmandate riikide valitsustele;

— kas Pegasuse või samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine, mis hõlmab otseselt või kaudselt ELiga seotud üksusi, aitas kaasa ebaseaduslikule nuhkimisele ajakirjanike, poliitikute, õiguskaitseametnike, diplomaatide, juristide, ettevõtjate, kodanikuühiskonna osalejate või muude osalejate järele kolmandates riikides ning kas see tõi kaasa inimõiguste rikkumisi või kuritarvitusi, mis tekitavad tõsist muret ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkide tõttu, ning kas selline kasutamine oli vastuolus ELi lepingu artiklis 21 ja hartas sätestatud väärtustega, võttes nõuetekohaselt arvesse ka ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid ning muid rahvusvahelises inimõigustealases õiguses sätestatud õigusi;

— kas nõukogul oli piisavalt alust võtta ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika raames vastu piiravaid meetmeid või sanktsioone ühe või mitme kolmanda riigi suhtes, kui ELi lepingu V jaotise 2. peatüki kohaselt vastu võetud otsusega on ette nähtud majandus- või rahandussuhete katkestamine või piiramine kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 215 lõikega 1;

— kas Pegasuse või samaväärse salajälgimiseks mõeldud nuhkvara kasutamine kolmandate riikide poolt mõjutas liidu õigusega tagatud põhiõigusi ning kas nõukogul oli piisavalt alust kolmandate riikidega vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt sõlmitud mis tahes rahvusvahelisi koostöölepinguid ümber hinnata;

— esitada soovitusi, mida ta selles küsimuses vajalikuks peab;

— anda soovitusi ELi institutsioonide, liikmesriikide ja töötajate kaitsmiseks sellise salajälgimiseks mõeldud nuhkvara eest;

3. otsustab, et uurimiskomisjon esitab oma lõpparuande 12 kuu jooksul alates käesoleva otsuse vastuvõtmisest;
4. otsustab, et uurimiskomisjon peaks oma töös arvesse võtma kõiki tema ametiajal toimuvaid ja tema pädevusse kuuluvaid asjakohaseid arengusuundumusi;
5. rõhutab, et uurimiskomisjoni ning asjaomaste alaliste komisjonide ja allkomisjonide vahel hea koostöö ja teabevoo tagamiseks võiks uurimiskomisjoni esimees ja raportöör olla kaasatud alaliste komisjonide ja allkomisjonide asjaomastesse aruteludesse ning vastupidi, eelkõige uurimiskomisjoni kuulamiste puhul;
6. otsustab, et kõik uurimiskomisjoni koostatud soovitused tuleks edastada asjaomastele alalistele komisjonidele ja allkomisjonidele nende vastavates pädevusvaldkondades, mis on kindlaks määratud kodukorra VI lisas;
7. otsustab, et uurimiskomisjoni kuulub 38 liiget;
8. teeb presidendile ülesandeks korraldada käesoleva otsuse avaldamine *Euroopa Liidu Teatajas*.